

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 6 - Number: 22, p. 63-72, Winter 2022

Okul Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkilerine İlişkin Sorunları ve Çözüm Önerileri: Nitel Bir Araştırma* ** The Problems of School Managers Regarding School-Family Relations and Solutions: A Qualitative Research

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1182174>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
30.09.2022

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
30.12.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
31.12.2022

Asya Studies

Tuba Özkır Özbal
Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı
tubahalideedip@hotmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0003-2553-4773>

Meltem Çoksu
Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı
meltengokcoksu@hotmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0003-1585-6189>

Sevinç Öztürk
Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı
sevincyilmaz09@gmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0002-0390-0026>

Tuğba Karabulut Yıldız
Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı
tugba-kb@hotmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0003-2861-7881>

Müjdat Yıldırımıvuran
mujdat6565@hotmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0002-2081-0620>

Ayşe Ekmen Özalp
Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı
ayseekmen76@hotmail.com
ORCID ID
<https://orcid.org/0000-0002-8594-6545>

Öz

Bu çalışmada okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerine ilişkin sorunlarının ve bu sorunlara yönelik çözümlerinin nitel araştırma yönteminden yararlanılarak tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla “okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerine ilişkin sorunları ve çözümleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Antalya ilinde görev yapan okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerine ilişkin sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözümleri belirlemeye çalışılmıştır. Çalışmada dört kadın ve altı erkek okul müdürü ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bulgular incelendiğinde okul müdürlerinin okul aile iş birliği bağlamında velilerden okul içi aktiviteleri okul dışında da destekleme, okul ihtiyaçlarının karşılanmasını destekleme, öğretime katkı sağlamada “istekli” ve “aktif” olma, öğretmenler ve idare ile bilgi alışverişi yapma, eksiklik konusunda öğretmenlerden tavsiye alma, toplantı ve etkinliklere katılma, öğrencisine tam destek verme, görüş alma, çatışmaya girmeme, öğretmene hakaret etmeme, öğretmene güvenme ve idarecilere saygı gösterme davranışını bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okullarda ailelerle yaşanan problemlerin; velilerin etkinliklere katılmaması, öğretmenle yaşanan iletişim sıkıntısı, öğrenci olumsuz davranışı, öğrenciye yönelik veli şiddeti, öğretmene yönelik veli şiddeti, okulun yardım istemesi, velinin istediğinin yapılmaması ve idarenin kontrol etmeye çalışılması ve güvensizlik olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer bir sonuca bakıldığında okullarda ailelerle yaşadıkları problemlere yönelik çözüm stratejilerinin kurum içi işleyiş haritası oluşturma, aileye yönelik rehberlik çalışması yapma, önlem alma, problemler karşısında soğuk kanlı olma, sakin olma, talep ve şikâyetlerini dile getirmelerine fırsat tanıyan anketler gönderme, doğru iletişim, hızlı karar alma, samimi ve içten olma ve adaletli olma olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda müdürlerin çözüm stratejilerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik öğretmen görüşlerinin alınması ve okul müdürlerinin önerdiği çözüm yollarının işe yarayıp yaramadığı hususunda örnek olay çözümlerinin yapılması önerilmiştir. Ayrıca okullarda okul yöneticilerine yönelik iletişim eğitimlerinin verilmesinin ve okul yöneticileri tarafından velilerin işleyişe daha çok dahil edilmesi sağlanabileceği de araştırmanın önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Yönetici, Okul, Aile

Abstract

In this study, it is aimed to determine the problems of school administrators regarding school-family relations and their solutions to these problems by using qualitative research method. For this purpose, “What are the problems and solutions of school administrators regarding school-family relations?” The answer to the question has been sought. It has been tried to determine the problems of school administrators working in the province of Antalya regarding school-family relations and their solutions to these problems. In the study, which was conducted using the qualitative research method, interviews were conducted with school principals, four of whom were women. A semi-structured interview form was used in the study. When the findings are examined, in the context of school-family cooperation, school principals support in-school activities outside of school, support meeting school needs, being “willing” and “active” in contributing to teaching, exchanging information with teachers and administration, getting advice from teachers about deficiencies, meeting and organizing meetings. It was concluded that they expected the behavior of participating in activities, giving full support to their students, getting opinions, not entering into conflict, not insulting the teacher, trusting the teacher and respecting the administrators. In addition, the problems experienced with families in schools; It is concluded that parents do not participate in the activities, communication difficulties with the teacher, negative behavior of the students, parental violence against the student, parental violence against the teacher, the school asking for help, not doing what the parents want, trying to control the administration and insecurity. When we look at another result, the solution strategies for the problems they experience with families in schools are to create an in-house operation map, to provide guidance for the family, to take precautions, to be calm in the face of problems, to be calm, to send questionnaires that allow them to express their demands and complaints, correct communication, quick decision. It has been seen to be honest, sincere, and fair. As a result of the research, it has been suggested to take the opinions of teachers about whether the principals can use solution strategies and to conduct case studies on whether the solutions suggested by the school principals work or not. In addition, it is among the suggestions of the research that communication trainings for school administrators can be provided in schools and that parents can be more involved in the process by school administrators.

Keywords: Administrator, School, Family

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Özkır Özbal, T.; Çoksu, M.; Öztürk, S.; Karabulut Yıldız, T.; Yıldırımıvuran, M. ve Ekmen Özalp, A. (2022). Okul Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkilerine İlişkin Sorunları ve Çözüm Önerileri: Nitel Bir Araştırma. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(22), 63-72.

* “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir.

** Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 08.09.2022 tarih ve 448132 belge numarası onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

GİRİŞ

Okullar bireylere istendik davranışlar kazandırmayı amaçlayan, onlara eğitim sisteminin temel ilkeleri ve amaçları doğrultusunda gerekli bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmayı hedefleyen kurumlardır (Balay, 2014; Balcı, 2005).

Toplumsal alan içerisinde açık sistem özelliği taşıyan okullar; eğitim öğretimi gerçekleştirmenin yanı sıra çevrenin, öğretmeninin, öğrencisinin, personelinin beklentilerini ve ihtiyaçlarını da karşılamak durumundadırlar. Bu bağlamda okulun yapıtaşlarından biri olan Okul-Aile Birlikleri hem finans kaynağı olarak hem de eğitimde kalitenin artırılmasında önemli rol oynamaktadır (Özdemir, 2018).

Yönetim sürecinde yer alan okul yöneticileri ise eğitim öğretimde belirlenen hedeflere ulaşmada; çevrenin, personelinin, öğretmeninin, öğrencisinin istek ve ihtiyaçlarını karşılamada gerekli kaynakları rasyonelce kullanmak için örgütün içindeki ve dışındaki güçlerden yararlanmak durumunda olan kişilerdir (Bozkurt, Bayar ve Üstün, 2018).

Bu bağlamda okullar çevresiyle sürekli etkileşim halinde olmak durumundalar. Okulun çevresiyle kuracağı etkili bir ilişki okulun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacaktır (Gümüşeli, 2001).

Eğitim öğretimde hedeflenen başarıyı yakalama amacı olan okulun öğrencilerinin sadece okuldaki değil, okul dışındaki ihtiyaçlarını da karşılayabilmesi, onları yeteneklerine göre değerlendirebilmesi, onlara okulu sevdirebilmeleri için velileri de etkin hale getirebilmeleri oldukça önemlidir. Velilerle iletişimi etkili hale getirecek olan okul aile birlikleri okulun en önemli birimlerinden biridir (Özdemir, 2018).

Ancak yapılan araştırmalar Türk eğitim sisteminde okul, aile ve çevre iş birliğinin plansız olduğunu, bunun da öğrencinin başarısını olumsuz etkilediğini, disiplinsiz davranışları da beraberinde getirdiğini göstermektedir (Akyüz, 1991).

Ebeveynlerin okul ile ilişkilerinin sadece finansal anlamda kalması, velilerin okul ile ilişkilerinde etkisiz olmalarına neden olmuştur (Öz, 1983). Hedeflenen amaçlara ulaşılmasında gerek kurumun gerek ebeveynlerin gerekse öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ciddiyetle ele alınmalı ve çözümü için uğraşılmalıdır (Porsuk ve Kunt, 2012).

Yapılan araştırmalardan çıkan sonuçlara göre velilerin okulla sadece çocuklarıyla ilgili bir problem olduğunda görüşmeye geldikleri, veli toplantılarına ekonomik amaçlı olduğunu düşündükleri için katılmadıkları, çocuklarını yeterince tanımadıkları ve onlarla ilgili olumsuz eleştirileri kabullenmedikleri, ebeveynlerin eğitim seviyelerinin düşük olmasının iletişimi zorlaştırdığı, öğretmenlerin de gerekli veli ziyaretlerini yapmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Böyle bir durumda okulun ve öğretmenlerin veliyi okula çekmeleri için maddi sorunları ve çocukların sorunlarını ön plana çıkarmadan veliyi okula katılımcı olarak çekmeye gayret göstermeleri gerektiği saptanmıştır. Veli ziyaretleri okulun ve öğretmenlerin öğrenciyi ve aileyi daha iyi gözlemlene olanağını sağlamakta; bu da öğrenci, veli ve öğretmen ilişkisini daha sağlıklı hâle getirebilmektedir (Porsuk ve Kunt, 2012).

Ayrıca velilerin çocuklarıyla daha çok zaman geçirmesi gerektiğini savunan yöneticiler ve öğretmenler bu bağlamda okullarda velilere yönelik ilgi çekici eğitimler ve seminerler verilmesi gerektiğini, öğrencilerin velileriyle katılabileceği etkinlikler düzenlenmesini, eve de ebeveynlerin çocuklarıyla yapabileceği sorumluklar verilmesi gerektiği görüşündeler. Bunun başarılı olması sonucunda ailelerin kendilerini daha değerli hissedeceğini, okul ile ailenin öğrencinin başarısında ayrılmaz bir ikili olduğunu, ebeveynlerin okula aktif katılımını sağlamasının yanı sıra öğrenci başarısında da artış olacağı inancındalar (Özgan ve Aydın, 2010).

Yöneticiler okulun maddi ihtiyaçlarının karşılanmasında veli desteğine ihtiyaç duyulmaması, öğretmen ile velinin finansal anlamda muhatap olmaması gerektiği görüşündeler (Porsuk ve Kunt, 2012). Okulların maddi eksikliklerin veliler aracılığı ile tamamlamaya çalışması veli-okul ilişkisini zedelemektedir. Okul için gerekli kaynakların devlet tarafından, yerel yönetimler tarafından, hayırseverler tarafından karşılanması gerektiğini savunan öğretmenler finansal anlamda öğrencileri ile karşı karşıya gelmek istememektedirler (Özgan ve Aydın, 2010).

Okul aile iş birliğinin zayıf olmasının başka bir sebebi olarak gerek yöneticiler, öğretmenler gerekse veliler okullarda rehber öğretmen olmamasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bunun çözümü olarak her okulda bir rehber öğretmenin olması gerektiği, ayrıca sınıf içi rehber öğretmenlere de bu konuda hizmet içi eğitim verilmesi görüşündeler (Özgan ve Aydın, 2010). Bu görüşü destekleyen başka bir araştırmada da sınıf rehber öğretmenlerin sorunları çözmede yetersiz kaldığı, ivedilikle okullarda rehber öğretmenlerin olması gerektiği gözlemlenmiştir (Ünal, 2004).

Yine okul veli ilişkisinin güçlenmesinde önemli bir rolü olan okul aile birlikleri görevlerini yeterince yerine getirmemekte, üyelik kâğıt üzerinde kalmaktadır. Üyelerin seçilirken eğitim düzeyi yüksek, aktif çalışabilecek gönüllü kişiler olmalıdır (Özgan ve Aydın, 2010). Okul yönetiminin de okul aile birliğine gereken desteği vermesi gerekmektedir (Kebeci, 2006).

Tüm bu bulgular incelendiğinde okul, öğretmen ve veli bir sacayağı oluşturmaktadır ve birbirleriyle sürekli iletişim hâlinde olması gerekmektedir (Gökçe, 2005).

Eğitim bir bütündür. Okul, veli, öğretmen, öğrenci birbirinden ayrı düşünülmemeli, hepsinin başarıya ulaşmada bir bütünün parçaları olduğu göz ardı edilmemelidir (Harrison, 2003).

Okullar tüm paylaşımlar tarafından ortak kararlarla yürütüldüğünde eğitimin amacına uygun şekilde sürdürülebilmesine de olanak sağlar. Araştırmada okul aile ilişkilerine yönelik okul müdürlerinin karşılaştığı sorunları belirlemek ve bu sorunlara ilişkin çözüm yollarını tespit etmek okul yönetiminin sağlıklı olarak devam edebilmesi açısından önemlidir. Bu sorunlar ve çözüm yollarının belirlenmesi hem okul müdürleri hem öğretmenler hem de aileler için eğitim öğretimin hedeflerine ulaşmasındaki aksaklıkların giderilmesi açısından önemlidir. Ve var olan sorunlar nedeniyle çözümler bulunabilmesi için yapılma gerekliliği duyulmuştur.

Bu çalışmada okul yöneticilerinin okul-aile ilişkilerine ilişkin sorunlarının ve bu sorunlara yönelik çözümlerinin nitel araştırma yönteminden yararlanılarak tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırma problemini “Okul yöneticilerinin okul-aile ilişkilerine ilişkin sorunları ve çözümleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu probleme yanıt aranırken aşağıdaki alt problemlerden yararlanılmıştır;

1. Okul müdürlerinin okul-aile işbirliği bağlamında velilerden beklentileri nelerdir?
2. Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemler nelerdir?
3. Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemlere yönelik çözüm stratejileri nelerdir?
4. Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemleri çözmeye yönelik önerileri nelerdir?

Yukarıdaki sorulara yanıt bulmak amacıyla yapılan araştırmada kullanılan yöntem ve stratejiler aşağıda ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Antalya ilinde görev yapan okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerine ilişkin sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözümleri belirlemeye çalışmak için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, düşünce ve olayların doğal ortamda gerçekçi bir biçimde ortaya konmasına ilişkin nitel bir sürecin takip edildiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:69). Bu araştırma nitel araştırma deseni olan durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Durum çalışması; özellikle değerlendirme süreçleri gibi birçok alanda kullanılan, araştırmacının bir durum, sıklıkla da bir programı, olayı, eylemi, süreci ya da bir veya daha fazla bireyi derinlemesine analiz ettiği bir araştırma desendir. Durumlar zaman ve eylemle sınırlı olup, araştırmacılar uzun bir zaman süresince çeşitli veri toplama yöntemleri kullanarak detaylı bilgi toplarlar (Creswell, 2013). Durum çalışması araştırması gerçek yaşamın, güncel bağlam ya da ortamın içindeki bir durumun araştırılmasını gerektirmektedir (Yin, 2009). Durum çalışması araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisindeki bir desen türüdür. Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlanmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2014). Bu amaçla yola çıkılan araştırmada okul müdürleri ile görüşmeler yapılarak sorunlar ve çözüm yolları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu oluştururken Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokulların adres ve telefon bilgilerini içeren okul listesine ulaşılmıştır. Okul müdürlerinden bazıları ile yüz yüze bazıları ile de telefonla ön görüşme yapılmış ve yapılacak araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Katılıp katılmayacakları sorularak randevu istenmiştir. Patton’a (1987) göre nitel araştırmalarda bu şekilde

örneklem seçimine amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme (convenience sampling) denilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırma çalışma grubunda bulunan okul müdürlerinin demografik özellikleri aşağıdaki tabloda verilmektedir. Çalışmada demografik özellikler olarak cinsiyet, yaş ve görev süresi seçilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Demografik Veriler

Okul Müdürü	Yaşı	Görev süresi	Mezuniyet	Cinsiyet
1	48	24	Lisans	Kadın
2	52	30	Lisans	Erkek
3	39	20	Lisans	Erkek
4	38	20	Lisans	Kadın
5	42	22	Lisans	Erkek
6	54	28	Lisans	Erkek
7	49	25	Lisans	Erkek
8	47	20	Lisans	Kadın
9	39	15	Lisans	Kadın
10	38	16	Lisans	Erkek

Veri Toplama Aracı

Araştırmada okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerine ilişkin sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözümlerini belirlemek için görüşme yönteminden faydalanılmıştır. Veri toplamada kullanılmak üzere geliştirilen görüşme formu hazırlanmadan önce alanyazın taraması yapılarak görüşme formu taslak soruları hazırlanmıştır. Ardından alan uzmanı tarafından incelenmesi yapılarak iki bölümde oluşan görüşme formu soruları hazırlanmıştır. Nitel araştırmalarda yapılandırılmamış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmış ve odak grup görüşmesi şeklinde dört farklı görüşme teknik ve formlar mevcuttur (Sönmez ve Alacapınar, 2011: 108). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Birinci bölümde okul müdürlerinin demografik özelliklerine yönelik sorular ikinci bölümde ise araştırma problemlerine yönelik sorular yer almaktadır. Okul müdürleri ile yüz yüze görüşmeler yapılarak bu görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme yöntemi ile toplanan veriler 40 sayfalık metin belgesine dönüştürülmüştür. Ardından betimsel analizi ve içerik analiz yoluyla analiz edilmiştir. Veri analizinde görüşmecilerin her birinin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir. İncelemeler sonucunda temalar oluşturulmuştur ve temalara göre aynı cevabı veren müdürler belirlenerek frekansları tanımlanmıştır. Bu süreç iki farklı araştırmacı tarafından yapılarak analiz sonucunda ortak karar alınmış ve değerlendirme yapılmıştır. Verilen cevaplara yönelik ortak ifadelerle örnekleme yapılmıştır. Araştırmanın alt problemlerine yönelik olarak bulgularda sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın uygunluk kriterlerinin sağlanması konusunda, iç geçerlilik (inandırıcılık) dış geçerlilik (aktarılabirlik) ve güvenilirlik (tutarlılık ve teyit edilebilirlik) kriterleri kullanılması uygun görülmektedir. İç geçerlilikte (inandırıcılık) araştırmacının bulduğu sonuçlara nasıl vardığını açık seçik ortaya koyması ve çıkarımları ile ilgili kanıtları diğer kişilerin ulaşabileceği tarzda sunması gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 255). Bu aşamada çalışmanın iç geçerliliğinin sağlanabilmesi için ana temaların ve alt temaların belirlenmesi, görüşme sonucunda verilerin analiz edilme süreci net olarak açıklanmıştır. Dış geçerlilik (aktarılabirlik) araştırmacının sonuçlarının genellenebilmesi ile ilgili olup nitel araştırmalarda istatistiksel bir genelleme söz konusu olmadığı için bir kurama analitik genelleme yapılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 255). Araştırmanın güvenilirliği (tutarlılık ve teyit edilebilirlik) ise yapılmış bir çalışmanın başka bir araştırmacı tarafından aynı biçimde tekrar edildiğinde, aynı veya benzer sonuçları vermesi ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 259). Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için bulguların tamam yorum yapılmadan verilmiştir. Ayrıca görüşmeden elde edilen veriler ile nitel araştırma konusunda deneyimli ikinci bir araştırmacının kodlamalar yapması ve yapılan bu kodlamaların karşılaştırılması ile tutarlılık sağlanmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar Tarihi: 08.09.2022

Belge Numarası: 448132

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen veriler sonucunda elde edilen bulgular araştırma alt problemleri çerçevesinde verilmiştir.

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Okul müdürlerinin okul-aile iş birliği bağlamında velilerden beklentilerine yönelik bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Velilerden Beklentiler

Görüşler	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	n
Okul içi aktiviteleri okul dışında da destekleme	✓		✓			✓		✓			4
Okul ihtiyaçlarının karşılanmasını destekleme				✓	✓		✓				3
Öğretime katkı sağlamada “istekli” ve “aktif” olma	✓		✓		✓		✓			✓	5
Öğretmenler ve idare ile bilgi alışverişi yapma	✓	✓	✓	✓			✓			✓	6
Eksiklik konusunda öğretmenlerden tavsiye alma		✓		✓	✓			✓			4
Toplantı ve etkinliklere katılma	✓				✓	✓			✓	✓	5
Öğrencisine tam destek verme	✓		✓	✓		✓	✓		✓		6
Görüş alma	✓	✓	✓	✓	✓						5
Çatışmaya girmeme	✓		✓	✓	✓						4
Öğretmene hakaret etmeme								✓	✓		2
Öğretmene güvenme						✓					1
İdarecilere saygı gösterme								✓		✓	2

Okul müdürleri okul aile işbirliği bağlamında velilerden okul içi aktiviteleri okul dışında da destekleme (4), okul ihtiyaçlarının karşılanmasını destekleme (3), öğretime katkı sağlamada “istekli” ve “aktif” olma (5), öğretmenler ve idare ile bilgi alışverişi yapma (6), eksiklik konusunda öğretmenlerden tavsiye alma (4), toplantı ve etkinliklere katılma (5), öğrencisine tam destek verme (6), görüş alma (5), çatışmaya girmeme (4), öğretmene hakaret etmeme (2), öğretmene güvenme (1) ve idarecilere saygı gösterme (2) davranışını bekledikleri görülmektedir. Bu beklentiler göz önüne alındığında genel olarak okul müdürlerinin velileri okul işleyişinde daha fazla görmek istedikleri anlaşılmaktadır.

Bu konular ile ilgili müdürlerin verdiği cevaplardan örnekler aşağıda yer almaktadır.

- ✓ “Yaşayan bir okul kültürüne ailelerin çocuklarıyla bütünleşerek katılamamaları gerek bireysel gerek toplumsal önyargılar ve engeller nedeniyle çatışma ve problemlerin yaşanmasına davetiye çıkarır. Bu doğrultuda aile belli aralıklarla okula gelip öğretmenler ve idare ile bilgi alışverişi yapmalıdır”. (M2)
- ✓ “Toplantı ve etkinliklere katılmalıdır” (M5)
- ✓ “Her şeyi bilirim tavırla hareket edilmemeli ve uzmanından öğrenciyle ilgili görüşler almalı ve buna göre bir çalışma içinde olmalıdır” (M3)
- ✓ “Velileri sadece okul yönetiminde kendisine yardımcı olacak bir grup olarak gören bir okul müdürünün velilerden en büyük beklentisi her zaman kendisine destek vermeleri ve okul ihtiyaçlarının karşılanmasında ana tedarikçi gibi davranmalarıdır” (M4)

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemlere yönelik bulgular Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Ailelerle Yaşanan Problemler

Görüşler	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	n
Velilerin ekinliklere katılmaması	✓	✓	✓			✓		✓	✓	✓	7
Öğretmenle yaşanan iletişim sıkıntısı	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
Öğrenci olumsuz davranışı		✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	7
Öğrenciye yönelik veli şiddeti							✓	✓			2
Öğretmene yönelik veli şiddeti				✓					✓	✓	3
Okulun yardım istemesi	✓		✓			✓		✓			4
Velinin istediğinin yapılmaması			✓	✓		✓	✓	✓	✓		6
İdarenin kontrol edilmeye çalışılması ve güvensizlik	✓		✓			✓	✓				4

Tablo 3 incelendiğinde okullarda ailelerle yaşanan problemler müdürler tarafından velilerin ekinliklere katılmaması (7), öğretmenle yaşanan iletişim sıkıntısı (9), öğrenci olumsuz davranışı (7), öğrenciye yönelik veli şiddeti (2), öğretmene yönelik veli şiddeti (3), okulun yardım istemesi (4), velinin istediğinin yapılmaması (6) ve idarenin kontrol etmeye çalışılması ve güvensizlik (4) diye belirtilmektedir. Burada veliler ile okul idaresi ve öğretmenler arasında genel bir uyumsuzluk sorunu olduğu aşikardır.

Bu konular ile ilgili müdürlerin verdiği cevaplardan örnekler aşağıda yer almaktadır.

- ✓ “Öğrenci, aileden aldığı terbiye ve öğrendiği bilgilerle okula başlar. En baştan gerekli terbiye ve eğitimi vermeyen aile okul için önemli olan bir görevi yerine getirmemiş demektir” (M6)
- ✓ “Kayıt zamanı en büyük sorunlar ve çatışmalar yaşanmaktadır. Aileler doğaldır ki en iyi öğretmen hangisi bunu araştırmasını yaparak okula gelmektedir. Çocuğunu ilgili öğretmene kayıt etmek istemektedir. Bu durumda okul müdürü hayır cevabını verirse veli kendi istediği olmadığı için sıkıntı çıkarmaktadır” (M8)
- ✓ “Okul müdürlerinin okul ekosisteminde ailelerle yaşadıkları en büyük sorun çocuklarının eğitimleri hakkında okul müdürlerine olan güvenlerinin az olması ve bu durumdan kaynaklı olarak da okul müdürü tarafından okul içerisinde yapılan herhangi bir uygulamaya karşı verdikleri çekingen tepkilerdir” (M1)

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemlere yönelik çözüm stratejilerine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Problemlere Yönelik Çözüm Stratejileri

Görüşler	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	n
Kurum içi işleyiş haritası oluşturma	✓	✓	✓	✓		✓				✓	6
Aileye yönelik rehberlik çalışması yapma		✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	7
Önlem alma								✓	✓		2
Problemler karşısında soğuk kanlı olma				✓	✓	✓	✓	✓		✓	6
Sakin olma			✓	✓	✓				✓	✓	5
Talep ve şikayetlerini dile getirmelerine fırsat tanıyan anketler gönderme		✓	✓						✓	✓	4
Doğru iletişim			✓	✓		✓	✓				4
Hızlı karar alma		✓									1
Samimi ve içten olma						✓	✓				2
Adaletli olma					✓		✓		✓		3

Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemlere yönelik çözüm stratejilerine bakıldığında kurum içi işleyiş haritası oluşturma (6), aileye yönelik rehberlik çalışması yapma (7), önlem alma (2), problemler karşısında soğuk kanlı olma (6), sakin olma (5), talep ve şikayetlerini dile getirmelerine fırsat tanıyan anketler gönderme (4), doğru iletişim (4), hızlı karar alma (1), samimi ve içten olma (2), adaletli olma (3) stratejilerini tanımladıkları görülmektedir. Okul müdürlerinin çözümler önerirken yapıcı, iletişimi güçlendirici oldukları, tamamen iyi niyetli hareket ettikleri bulgularda belirtilmektedir.

Bu konular ile ilgili müdürlerin verdiği cevaplardan örnekler aşağıda yer almaktadır.

- ✓ “Okul müdürlerinin ailelerle yaşadıkları problemlerin çözümüne yönelik uyguladıkları en önemli strateji okulun iş ve işleyişi ile ilgili okul içerisinde yapılan ve uygulanan tüm çalışma ve aktiviteler hakkında velilere detaylı ve şeffaf bilgilendirmeler yapmaktır” (M4)
- ✓ “Okul içerisinde yapılacak her çalışma ve etkinlikte mutlaka aileleri de bu etkinliklere dahil etmek” (M3)
- ✓ “Her şeyden önce yaşanacak problemlere yönelik stratejiler oluşturmak için problemi oluşmadan önce basamaklarıyla değerlendirmek, kurum içi işleyiş haritası, görev, yetki ve sorumluluk alanlarının gerek kurum içerisinde gerekse kurum dışından gelen öğrenci ve velilere anlatılıp aktarılması, okulun tamamını kapsayacak çalışma ve etkinliklerin kısa aralıklarla, net ifadelerle tekrar tekrar zihinlerde yer etmesinin sağlanması gerekir” (M10)

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemleri çözmeye yönelik önerilerine ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Problemleri Çözmeye Yönelik Öneriler

Görüşler	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	n
Veliye değer verme	✓	✓	✓							✓	4
Veliyi dinleme		✓	✓				✓	✓	✓	✓	6
Velilerle iletişim kurma								✓	✓		2
Veliyi alttan alma	✓	✓	✓	✓			✓	✓			6
Empati kurma			✓	✓		✓			✓	✓	5
Çözüm odaklı olma		✓	✓						✓	✓	4
Mesafeli samimiyet kurma											4
Adil olma		✓		✓	✓				✓	✓	5
Veliyi okul işleyişinden haberdar etme						✓	✓		✓		3
Herkesin çocuğunun biricik olduğunu unutmama					✓		✓				2

Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemleri çözmeye yönelik önerilerinin veliye değer verme (4), veliyi dinleme (6), velilerle iletişim kurma (2), veliyi alttan alma (6), empati kurma (5), çözüm odaklı olma (4), mesafeli samimiyet kurma (4), adil olma (5), veliyi okul işleyişinden haberdar etme (3), herkesin çocuğunun biricik olduğunu unutmama (2) olduğu görülmektedir. Yöneticilerin okul aile birliği ve velilere yönelik olumlu çözüm önerileri geliştirmekte ve buna ilişkin cümleler kurmakta oldukları bulgularda anlaşılmaktadır.

Bu konular ile ilgili müdürlerin verdiği cevaplardan örnekler aşağıda yer almaktadır.

- ✓ “Okul müdürleri tarafından velilerin okula, öğretmenlere ve okul müdürlerine olan güvenlerini artırıcı uygulamalar yapması” (M9)
- ✓ “Öğrencilerin özellikle davranış ve tutumlarını değiştiren çalışmalarda mutlaka ailelerinde katılabileceği etkinlikler planlanması” (M2)
- ✓ “Ailelerin öğretmenlere ve okul müdürlerine kolayca ulaşabilmesi ve iletişim kurabilmelerini sağlayıcı olanaklar sunmak” (M8)
- ✓ “Veliyi dinleme onu anladığını belirtme daha sonra çözüm ile ilgili fikirlerini sunma” (M7)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları incelendiğinde okul müdürlerinin okul aile iş birliği bağlamında velilerden okul içi aktiviteleri okul dışında da destekleme, okul ihtiyaçlarının karşılanmasını destekleme, öğretime katkı sağlamada “istekli” ve “aktif” olma, öğretmenler ve idare ile bilgi alışverişi yapma, eksiklik konusunda öğretmenlerden tavsiye alma, toplantı ve etkinliklere katılma, öğrencisine tam destek verme, görüş alma, çatışmaya girmeme, öğretmene hakaret etmeme, öğretmene güvenme ve idarecilere saygı gösterme davranışını bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2006) yaptığı çalışma sonucunda, ailelerin okul yönetimiyle ilişkileri, öğretmenlerle iletişimi, öğrencilere yardım ve destek sağlaması boyutlarında öğretmenlerin beklentilerini karşılamada yetersiz oldukları ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum araştırma bulgularını desteklemekte ve bu yetersizlikler nedeni ile beklentilerin aynı yönde olduğunu göstermektedir. Bu yetersizlikler okul-aile ve öğrenci arasındaki olumsuzlukları gündeme getirmekte daha fazla çaba harcanması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca araştırmanın aksine Ünal, Yıldırım ve Çelik (2010) yaptıkları çalışmada müdür ve öğretmenlerin velilerin kendilerini uzman olarak kabul edip, sadece söylediklerini yapan, çalışmalarına müdahale etmeyen bireyler olmalarını istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Okullarda ailelerle yaşanan problemlerin; velilerin etkinliklere katılmaması, öğretmenle yaşanan iletişim sıkıntısı, öğrenci olumsuz davranışı, öğrenciye yönelik veli şiddeti, öğretmene yönelik veli şiddeti, okulun yardım istemesi, velinin istediğinin yapılmaması ve idarenin kontrol etmeye çalışılması ve güvensizlik olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bingöballı (2018) çalışmasında velilerin akademik başarı beklentilerinin çok yüksek olduğunu, öğretmenlerin nitelikleri ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada da velilerin öğretmenlerle ilgili yaşadıkları sıkıntıların benzerlik gösterdiği görülmektedir. Özdemir (2018)'in yaptığı çalışmada ise okul yöneticileri, okul-aile ilişkisinde aile katkısının son derece düşük olduğu belirlenmiştir. Okul aile birliği kurul yapısının yeniden düzenlenmesi ve aktif veli katılımının sağlanmasına ilişkin açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu durum araştırma bulguları ile eşleşmektedir.

Müdürlerin okullarda ailelerle yaşadıkları problemlere yönelik çözüm stratejilerinin kurum içi işleyiş haritası oluşturma, aileye yönelik rehberlik çalışması yapma, önlem alma, problemler karşısında soğukkanlı olma, sakin olma, talep ve şikâyetlerini dile getirmelerine fırsat tanıyan anketler gönderme, doğru iletişim, hızlı karar alma, samimi ve içten olma ve adaletli olma sonucuna ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin okullarda ailelerle yaşadıkları problemleri çözmeye yönelik önerilerine ilişkin bulgular incelendiğinde müdürler tarafından veliye değer verilmesi gerektiği, veliyi dinlemenin ve onlarla iletişim kurmanın önemli olduğu, veliyi gerektiğinde alttan almak gerektiği, empati kurarak aynı zamanda çözüm odaklı olarak daha iyi iletişim kurulabileceği, mesafeli samimiyet ve adil olma yolu ile veliyi okul işleyişinden haberdar etme ve de herkesin çocuğunun biricik olduğunu unutmamak gerektiğinin önerildiği görülmektedir.

Sorun çözme yöntemleri ile ilgili alanyazın çoğunlukla analitik modeller ile sorunun tanınması ya da tanımlanması, hedefler ve başarı kriterleri, karar verme ve uygulama, çıktılarının gözden geçirilmesi gibi daha çok sorunun belirlenmesi ve çözüm stratejileri üzerinde durmaktadır (Bransford, 1984; Jackson, 1975; Kepner ve Tregoe 1986). Levine (1988) başarılı bir problem çözenin en temel göstergesi olarak motivasyonun önemini vurgulamaktadır. Bu sebeple, ona göre müdürler sorundan kaçmak yerine, çözmesi ve çözüm odaklı olması gerekmektedir. Bu durum araştırmamız bulgularını desteklemektedir.

Araştırmanın sonucundan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

Çalışmada okul müdürlerinin velilerden beklentilerine yönelik görüşler okul müdürlerinden alınmıştır. Bir başka araştırmada okul müdürlerinin görüşleri yerine velilerin görüşleri alınabilir. Velilerle okul müdürlerinin yaşadığı sorunlara ilişkin okul içi tüm paydaşlardan görüş alınarak daha geniş kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Müdürlerin çözüm stratejilerini kullanıp kullanmadıklarına yönelik öğretmen görüşlerinin alınması önerilebilir. Ayrıca okul müdürlerinin önerdiği çözüm yollarının işe yarayıp yaramadığı hususunda örnek olay çalışmaları yapılabilir.

Kurumlarda okul yöneticilerine yönelik veli ile iletişim eğitimleri düzenlenebilir. Okul yöneticileri de velileri okul işleyişine daha fazla dahil ederek okul içi iletişimi artırıp sorunları azaltabilir.

Yazarlık Katkısı

Araştırmanın yazarlık katkısı birinci yazar %25, ikinci yazar %15, üçüncü yazar %15, dördüncü yazar %15, beşinci yazar %15, altıncı yazar %15 şeklindedir.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar Tarihi: 08.09.2022

Belge Numarası: 448132

KAYNAKÇA

- Akyüz, H (1991). *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: M.E.B. Yayınları.
- Balay, R. (2014). Okula Toplumsal Katılım. (Ed. H.B. Menduhoğlu ve K. Yılmaz). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* İçinde (s. 304-319). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A. (2005). *Açıklamalı Eğitim Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Tek Ağaç Basım, Yayın, Dağıtım Ltd. Şti.
- Bingölballı, N. (2018). Özel Okullarda Eğitim Alanında Yaşanan Problemler ve Çözüm Önerileri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer Şahin), İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozkurt, E.; Bayar, A. ve Üstün, A. (2018). Okul Yöneticilerinin Okul Çevre İlişkileri İle İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2561-2574.
- Bransford, J. v. (1984). *The Ideal Problem Solver*. New York.: Freeman.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma Deseni*, (Çev Ed: S.B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Çev Ed: M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitap.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde Okul Aile İş Birliğinin Geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(7), 204-209.
- Gümüşeli, A.İ. (2001). Çağdaş Okul Müdürünün Liderlik Alanları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 0(28), 531-548.
- Harrison, S. (2003). *Mutlu Çocuk*, (Çev: M. Sağlam). İstanbul: Dharma Yayınları.
- Jackson, K. (1975). *The Art of Problem Solving*. London: Heinemann.
- Kebeci, S. (2006). Okul-Aile Birliğinin Okul Performansı Üzerinde Rolü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Uğur Yozgat), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kepner, C. V. (1986). *The Rational Manager* (Boston, MA, Kepner Tregoe). Boston: Kepner-Tregoe.
- Levine, M. (1988). *Effective Problem Solving*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Öz, F (1983). *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. İstanbul: M.E. Basımevi.
- Özdemir, Y. (2018). Okul-Aile İşbirliğinin Geliştirilmesine Yönelik Yönetici Görüşleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Özge Hacıfazlıoğlu), İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşleri. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 20-22.
- Porsuk, A. ve Kunt, M. (2012). Denizli Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul Aile İlişkilerinde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Yönetici Görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(31), 203-218.
- Sönmez, V. ve G. Alacapınar, F. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ünal, A.; Yıldırım, A. ve Çelik, M. (2010). İlköğretim Okulu Müdür ve Öğretmenlerinin Velilere İlişkin Algılarının Analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(23), 261-272.
- Ünal, E. (2004). İlköğretim Okullarında, Profesyonel Olmayan Rehberlik Çalışmaları ve Eksikliği Hissedilen Hizmetler (Demirci Örneğinde İdareci ve Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma), XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2008). İlköğretim Okullarında Etkililik Sağlanması İçin Öğretmenlerin Ailelerden Beklentileri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri Gündüz). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods*, (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
